

S duchem v ložnici

Probudili jste se někdy s monstrem u své postele a nemohli se pohnout? Zřejmě jste zažili **spánkovou paralýzu**, jednu z nejzajímavějších „postelových záhad“, jejíž příčinu se snaží odhalit američtí vědci.

Byla to obyčejná noc, která se nakonec změnila v noční můru. Dvačacetiletá Salma z Káhiry se uprostřed ní probudila, nemohla se pohnout a s hrůzou se dívala na krvavé monstrum s tesáky, které vypadalo jako vstřížené z hororu. „Stálo to přímo vedle postele a já nemohla nic dělat!“ poslala vystrašená studentka svůj zážitek

hem fáze spánku, které se říká REM. Trvá zhruba pětinu času celého odpočinku a jsou pro ni typické rychlé oční pohyby a nízká svalová aktivita. V tomto intervalu obvykle sníme, ale naše svaly jsou téměř paralyzovány – zřejmě jde o evoluční adaptaci bránící lidem v tom, aby své sny prožívali i fyzicky. Už poněkud hůře se vysvětluje, proč někteří je-

o teorii nepotvrzenou a její vysvětlení je poměrně složité.

Trauma místo snění

„Podle toho, zda se to děje při usínání nebo probuzení, hovoříme o hypnagogických nebo hypnopompických halucinacích, jejichž obsah je v souvislosti se spánkovou paralýzou většinou nepříjemný a děsivý (může jít o postavu dábla v pokoji a podobně). Takové představy se mohou objevit i u zdravého člověka na pomezí spánku a bdění,“ vysvětluje Lucie Klůzová Kráčmarová z katedry psychologie Filozofické fakulty UP v Olomouci, která se zabývá výzkumem snění a nočních můr.

Jedna z klientek jí popisovala situaci, kdy ležela v posteli a měla sluchové halucinace. Někdo při nich vyrazil dveře a napadl jejího manžela. Slyšela křik, volání o pomoc, a přestože se snažila pohnout nebo nějak reagovat, nebyla toho schopna. Žena byla velmi vyděšená a prožívala silnou úzkost. Když se jí podařilo zcela probudit a konečně se pohnout, zjistila, že je doma sama a nic se neděje. Ještě po probuzení jí provázel zrychlený dech, bušení srdce a živá vzpomínka na nepříjemnou situaci. „Mozek si s námi prostě někdy hraje,“ dodává Klůzová Kráčmarová.

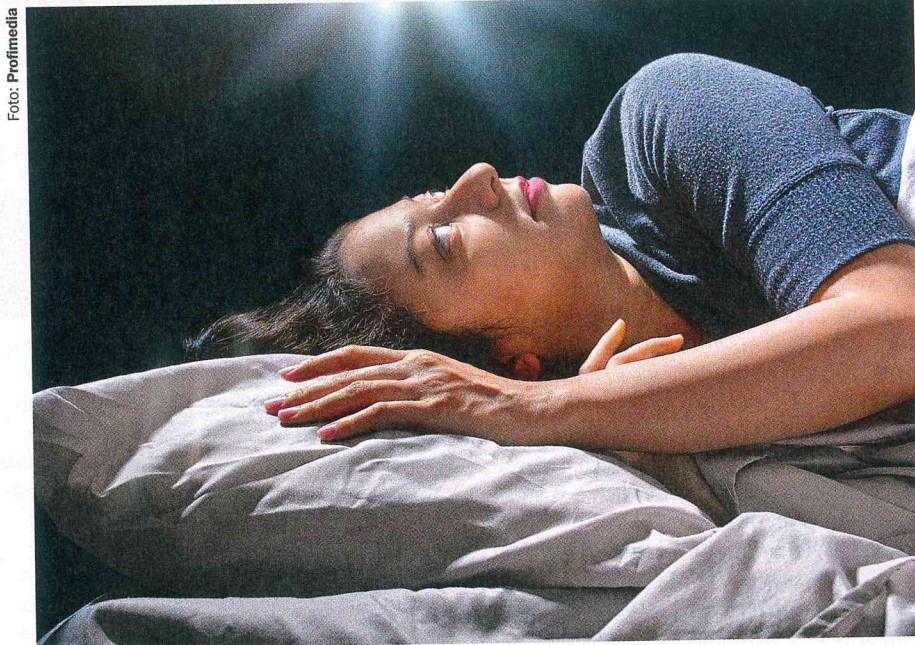
Pozor na kávu

„I když je tento stav subjektivně vysoce nepříjemný, člověku většinou nehrozí žádné zdravotní riziko. Nicméně bylo zjištěno, že spánková paralýza může souviset s některými onemocněními, například s narkolepsií nebo spánkovou apnoe (*porucha dýchání projevující se zástavou dechu při spánku, pozn. red.*). Oba tyto stavy jsou poměrně závažné a vyžadují léčbu,“ upozorňuje psycholožka.

I když se spánková paralýza může vyskytovat v jakémkoli věku, častěji se objevuje v mládí a většina z nás se s ní naštěstí setká jen vzácně.

Pokud chceme podobným nepříjemnostem předcházet, měli bychom si dopřávat dostatečně dlouhý spánek (7 až 9 hodin v posteli), vyhýbat se kofeinovým nápojům, alkoholu před spaním a dodržovat pravidelný spánkový rytmus. Správně bychom měli chodit spát a vstávat každý den stejně – pozor, ani víkend není výjimkou.

-mab- ■

▲ **JAKO ZLÝ SEN.** Spánkovou paralýzou je obvykle vysvětlován fenomén únosů UFO.

odborníkům. Ti jí nakonec oznámili, že prožila spánkovou paralýzu, záhadný a extrémně nepříjemný jev objevující se zejména u dospívajících a mladých lidí.

Jde o stav, kdy se člověk buď při probuzení nebo usínání nemůže pohnout, promluvit nebo reagovat, přestože se snaží a je při vědomí. Je často spojen s nepříjemnými halucinacemi a podle dostupných údajů tuto nepříjemnou zkušenost alespoň jednou zažije čtyřicet procent lidí.

Mozek nepřitelem

Vědci tvrdí, že ke spánkové paralýze dochází v momentě, kdy se vzbudíme bě-

dinci cítí ve své blízkosti strašidelné narušitele, píše magazín Live Science.

„Může jít o velmi traumatickou zkušenost a přesné pochopení příčin spánkové paralýzy by lidem, které trápí, velmi pomohlo,“ uvedl neurolog Baland Jalal z Kalifornské univerzity, který se svým týmem uveřejnil nejnovější hypotézy o původu paralýzy v časopise *Medical Hypotheses*. Podle něho může jít o halucinace způsobené narušením vnímání duševních stavů (jakéhosi morálního kompasu), které sídlí v části mozku známé jako temporoparietální junkce (kůra na hranicích pravého spánkového a temenního laloku). Každopádně jde